

For ungdommen

– Prevensjon og kunnskap om seksualitet for unge sto mitt hjerte nærmest som nyfeminist og medisinstudent. Åpenhet og bedre kunnskap om seksualitet skaper trygghet og bedre samliv. Mitt ønske er at både kvinner og menn kan leve friere liv i ulike familiekonstellasjoner og med ønsket seksuell utfoldelse.

Unni Kirste i 1971.

Høsten 1971 kom jeg til Bergen for å studere medisn. Jeg var 22 år gammel med en toårig utdannelse som fysiokjemiker/bioingeniør og ett år i praktisk arbeid på ulike steder i helsevesenet. Født og oppvokst i Bærum med en mor som var aktiv politiker og en familie som gjorde liten forskjell på jenter og gutter, opplevde jeg yrkeslivet som tydelig kjønnsdelt med ulike forventninger til og ulike muligheter for kvinner og menn. Vi var omtrent 20 prosent jenter på kullet, året før var det enda færre.

Fakta: Om forfatteren Unni Kirste

Unni Kirste er født i 1948. Hun er pensjonert lege og spesialist i fødselshjelp og kvinnesykdommer. De siste 10 årene av yrkeslivet jobbet hun i smertemedisin med pasienter med langvarige smerter, særlig fra bekkenet. Som nyfeminist og lege i Bergen var hun med å etablere Medisinernes seksualopplysning (MSO) og et prevensjonskontor i byen.

Fortellingen er en del av prosjektet Nyfeminister forteller med personlige historier av kvinner som gikk inn i nyfeministbevegelsen på 1970-tallet.

Nyfeminister forteller er et samarbeid mellom Rita Bjørnulf, Tonje Kolle, Kirsten Waarli og Margrete Wiig.

Kontakt: nyfeministene@gmail.com

Inn i nyfeminismen

Jeg kan ikke huske om det allerede var i 1971 eller i 1972 at jeg og en kullkamerat, Marit Bjørgaas, hørte om nyfeministene i Bergen og meldte oss inn. Jeg tror ikke det var i forbindelse med noen spesifikk sak, det holdt med den alminnelige ulikheten i livsbetingelser for menn og kvinner som vi så rundt oss. På den tiden var Nyfeministene den eneste naturlige gruppen for unge kvinner å være med i. For min del trivdes jeg med den tverrpolitiske forsamlingen med kvinner fra 20 til 60 år i ulike livssituasjoner som nyfeministene utgjorde.

På den tiden var Nyfeministene den eneste naturlige gruppen for unge kvinner å være med i.

Bevisstgjøringsgruppene var aldri den sentrale delen av bevegelsen for oss, men Marit og jeg deltok i debatter om aktuelle saker som utdanningsmuligheter for kvinner, rettigheter for gravide og småbarnsforeldre, likelønn, muligheter for karriere og så videre.

8. mars og 1. mai var gode anledninger for å vise frem Nyfeministene og våre standpunkter. I 1974 deltok jeg som representant for Bergen på et landsmøte i Bodø, og jeg var medlem i hele min tid som student i Bergen, mens min medstudent Marit etter hvert skiftet til Kvinnefronten som hadde begynt å gjøre seg gjeldende.

Endret abortlov – bedre muligheter for abort

I årene 1970-75 gikk jo diskusjonene om [retten til abort](#) heftig i samfunnet med demonstrasjoner, avisinnlegg og appeller, og vi deltok etter beste evne. Tilgangen til lovlig abort var etter loven som trådte i kraft i 1964, begrenset til tilfeller der mors eller fosterets liv og helse var truet, samt etter voldtekt og incest, og skulle helst foretas innen utgangen av 12. svangerskapsuke.

Alle som søkte om abort måtte få sin egen lege til å søke for seg og så møte i en nemd ved det sykehuset de søkte behandling hos. Nemden besto av to leger ved den gynekologiske avdelingen. Avgjørelsen var mer avhengig av nemndmedlemmenes livssyn enn av kvinnens situasjon og varierte både geografisk og med hvem som satt i nemden den aktuelle dagen. Det viste seg at det ble innvilget langt flere av søknadene ved sykehusene i Oslo enn ellers i landet, så mange reiste dit både for å finne en lege som ville søke for dem, og i håp om å få den innvilget.

I 1975 ble sosiale forhold inkludert som grunn til å innvilge en abortsøknad, og praksis ved flere sykehus ble mer liberal, men fremdeles varierte den mye i landet. Samtidig var det allment kjent at illegale aborter var mer utbredt enn de legale. Kampen for en bedre lov fortsatte derfor til vi i 1978 fikk loven om selvbestemt abort inntil svangerskapsuke 12, som nå gjelder. Fremdeles kreves det nemndbehandling etter uke 12, men nemdene fungerer nå i større grad som rådgivningsorganer. Den endelige abortgrensen når fosteret antas levedyktig utenfor livmoren kom også inn i loven i 1978.

Undervisning for ungdom om prevensjon og seksualitet

I forbindelse med abortkampen ble det også klart at like vanskelig som å få en lege til å søke abort for seg, kunne det være å få tilgang til prevensjon. Kunnskapen om prevensjonsmidler var også dårlig. Nyfeministenes vinkling var at jo bedre prevensjon – jo færre uønskete svangerskap og mindre behov for provosert abort. I Oslo var [Medisinstudentenes seksualopplysning](#) (MSO) allerede startet. De hadde avtaler med ungdomsskolene om et undervisningsopplegg i forplantningskunnskap og prevensjon for grupper på 6-8 elever i skoletiden.

Elevene får ikke se preventiver «in natura»

Blant bergenslærere i grunnskolen synes det å være klar front mot at grunnskolen skal medvirke til å gi praktisk veiledning i bruk av preventiver. Derimot er det en generell forståelse av hva prevensjon

støtse av hva prevensjon
innebærer og at det hører til
den allmennkunnskap som
skolen bør gi. Dette går fram
av en undersøkelse blant vel
1100 lærere i grunnskolen i
Bergen. Undersøkelsen viser
at dfet er mange problemer
knyttet til samlivslære i sko-
len. Et av dem er hvorvidt
preventiver skal vises «in
natura» i klassen. Skolesje-
fen i Bergen frarår dette.

Side 12

Preventiver «in natura». Faksimile fra Bergens Tidende våren 1975.

Marit, jeg og flere av nyfeministene startet derfor en undervisningsgruppe med samme tema sammen med en gruppe eldre medisinerstudenter som også var opptatt av samlivsspørsmål. Våre eldre studievenner hadde arbeidet med å lage et undervisningsopplegg tiltenkt lærerskolestudenter. Vi utvidet opplegget til også å omfatte undervisning for ungdom, og inkluderte også nyfeminister med annen bakgrunn enn den medisinske som undervisere, de var blant annet pedagoger og sosiologer. Vi ville organisere undervisningen på samme måte som i Oslo. Skolemyndighetene på Vestlandet var imidlertid overhodet ikke åpne for å tillate slik undervisning. For å unngå å provosere for mye kalte vi oss Samlivsundervisningsgruppen. Ordet seksualitet var som en rød klut for religiøse og konservative vestlendinger.

Jeg besøkte diverse herrefrisører for å supplere undervisningsmateriellet med kondomer, jeg ble målt opp og ned.

I tillegg var bare det å få tak i undervisningsmateriale, for eksempel kondomer og pillebrett komplisert. Vi fikk en liten koffert fra RFSU, det svenske Riksförbundet för sexuell upplysning, som i sin tid ble startet av norskfødte Ottar, Elise Ottosen Jensen. Jeg besøkte diverse herrefrisører for å supplere undervisningsmateriellet med kondomer, jeg ble målt opp og ned.

Våren 1973 fikk vi komme til folkehøyskolen på Halsnøy der faren til Liv Halldis Oldervoll, som var nyfeminist og med i gruppen, var rektor. Vi skulle undervise en helg for elever som var interesserte.

Forberedelsene var intense, vi diskuterte innhold, rekkefølge på emnene, hvordan vi skulle få aktivitet i gruppene og så videre. Vi inkluderte seksualitet, kjønnsroller, seksuell legning, reproduksjonsbiologi og prevensjon. Vi la vekt på å få frem de unges egne normer og hvorfor de tenkte som de gjorde. Konseptet, som også gjelder i dag, gikk ut på at elevgruppene skal bestå av fire til åtte deltagere – både jenter og gutter – og underviserne skal være både kvinner og menn. Vi laget håndtegnete undervisningsplakater, det var ikke noe PowerPoint eller internett den gang, ikke så mye som en lysbildefremviser.

Samlivsundervisningen foregår fortsatt

De første årene brukte vi mer tid på å finne arenaer der vi fikk lov å komme og undervise og på å rekruttere nye medarbeidere blant studentene, enn på selve undervisningen. Vi slapp etterhvert til på flere folkehøyskoler, noen ungdomsklubber, på yrkesskoler og hos noen lærergrupper. Alt arbeidet vi gjorde var gratis og utgifter til transport og materiell dekket vi selv. Motstanden i noen samfunnsgrupper var stor. Den kristne avisen Dagen var meget kritisk.

Interessen for seksualitet som tema og arbeidet vårt spredde seg. I 1977 var noen fra gruppen rådgivere for en stor utstilling om seksualitet som var initiert og utarbeidet av billedkunstnere og elever ved Bergen Kunst- og Håndverksskole i Bergen. Noen av studentene i gruppen som var med i den tidlige fasen, fortsatte studiene i Trondheim og startet tilsvarende grupper der som stadig er aktive i dag.

Samlivsundervisningsgruppen lever videre i dag som MSO Bergen. Den er meget populær blant medisinstudentene, er etterspurt i skolene og har betydelig bedre arbeidsforhold enn vi hadde da vi startet på 1970-tallet. Tilknytningen til Nyfeministene forsvant gradvis og jeg kjenner ikke til at det var noe samarbeid etter 1977.

Prevensjonskontoret

Nyfeministene arbeidet i flere år for å få startet et prevensjonskontor i Bergen – og vi greide det i vårt lille lokale i Kong Oscars gate i februar 1977. Via Sirene hadde vi fått kontakt med allmennlege Synnøve Grønn som sammen med sin kollega Harald Børve sto som rådgiver for både samlivs- og prevensjonsundervisningen og arbeidet for å få etablert et kontor.

“

Flere fra Nyfeministene bidro som assistenter og hjelpepersonell.

Kontoret ble etter hvert utvidet og oppgradert i samarbeid med spesialist i gynekologi Kristina Johannessen, det flyttet senere samme år til bedre lokaler i Strandgaten der kontoret holdt til frem til det ble nedlagt i 1986. Der jobbet etter hvert mange av medisinerstudentene fra samlivsgruppen – også noen etter at de ble ferdig utdannede leger Flere fra Nyfeministene bidro som assistenter og hjelpepersonell. Navnelisten omfatter omtrent femti navn.

Nyfeminismen – en integrert del av meg

Jeg fikk barn i januar 1977 og tok avgangseksamen i medisin i desember samme år. Med mann i fullt arbeid som turnuskandidat var dagene mer enn fulle og alt annet inkludert deltagelse i nyfeministgruppen, ble lagt til side. På slutten av året flyttet vi fra Bergen, og jeg har ikke vært aktiv nyfeminist andre steder jeg har bodd.

Unni Kirste i 2019. Foto: Privat

Tankegangen og erfaringene fra tiden som aktiv nyfeminist er en integrert del av meg. Jeg spesialiserte meg i fødselshjelp og kvinnesykdommer som det heter – altså til gynekolog - og har erfart at tilgangen til og kunnskap om prevensjon er blitt rimelig god. Abortloven fungerer også godt for de fleste slik den blir praktisert. Men det trengs fremdeles mer åpenhet og kunnskap om forhold rundt seksualitet.

Mine ønsker var og er et samfunn med mindre rigide kjønnsroller slik at både kvinner og menn kan leve friere liv med større variasjon både mht. yrke, livsstil, familiekonstellasjoner og seksuell utfoldelse. Kanskje behovet for kjønnskifte ville bli litt mindre da?

Av Unni Kirste, 2023

Last ned | Del

Meldinger ved utskriftstidspunkt 23. oktober 2026, kl. 00.06 CEST

Det ble ikke vist noen globale meldinger eller andre viktige meldinger da dette dokumentet ble skrevet ut.